

Slovenski otrok potrebuje slovensko šolo

Spet je v teku vpisovanje v slovenske šole na Tržaškem in Goriškem in zavednih slovenskih staršev sploh ni treba opozarjati na nujnost, da vpišejo svoje otroke v slovensko šolo. Žal pa niso vsi taki. Nekateri so sicer pripravljene kupiti svojim otrokom tudi najdražje igrače in zadostiti vsem njihovim resničnim ali dozdevnim potrebam ter celo muham; niso pa dovolj odločni storiti tistega, kar je otrokom najbolj potrebno, namreč da jih vpišejo v slovensko šolo. V tem nekateri starši še vedno omahujejo in se do zadnjega ne morejo odločiti in končno se morda odločijo celo narobe, v škodo otroka, njegove duševnosti in njegove nadaljnje usode.

Psihologom je znano, kak pretres doživi otrokova duševnost, če se ga nenadno postavi v novo, tuje okolje in vzdušje. Tak pretres navadno zapusti posledice za vse življenje. Starši morda mislijo, da bodo s tem zagotovili otroku lepšo, gospodarsko varnejšo prihodnost, če ga bodo vpisali v italijansko šolo, upajoč, da mu bodo s tem ugodili pot v življenje in kariero. Toda v resnici so ga s tem psihično tako preobremenili in ogrozili v njegovi nežni duševnosti, da si ne bo od tega nikoli več opomogel in jim ne bo tega nikoli odpustil, čeprav se morda tega svojega občutka jeze in maščevalnosti nad starši, ki so mu pripravili to okrutnost, ne bo nikoli povsem zavedel. Dejstvo pa je — nešteto izkušenj jih potrjuje — da tujejezična šola odtuji slovenskega otroka od staršev in ustvari psihološki, pa tudi kulturni prepad med njim in starši. Čimbolj otrok odrasča in se vživlja v šoli v tuj narodni in kulturni svet, tem bolj se odtuja staršem in pogosto se izrodi to v prezir in sovraštvo. Staršev se začne celo sramovati, ker so »drugačni« kot starši njegovih sošolcev. Znano je, da so otroci konformisti — na vsak način hočejo biti čim manj različni od svojih sošolcev, čimbolj slični vsem drugim. Kakršni so drugi, tak hoče biti vsak posameznik. To nujno vpliva na odnos med otrokom in starši, kajti otrok se ne da prevarati in ve, da so njegovi sarši »drugačni« od staršev italijanskih otrok. Ker pa bi rad skrival pred svojimi sošolci in učitelji svojo »drugačnost«, svoj pravi izvor, ga to

(Dalje na 4. strani)

Nauk za Slovensko skupnost

Po izidih upravnih volitev na Tržaškem se slovenska javnost upravičeno sprašuje, zakaj je Slovenska skupnost tokrat nazadovala, tako kar zadeva število glasov kot tudi volilni odstotek. Na Tržaškem je na pokrajinskih volitvah prejela kakih 700 glasov manj v primeri z upravnimi volitvami leta 1970 in kakih tisoč glasov manj v primeri z zadnjimi deželnimi volitvami. Za Slovensko skupnost je to precejšnja izguba in torej politični neuspeh. Glede na tolikšno nazadovanje bi kdo lahko sklepal, da se Slovenci ne navdušujejo več za lastno politično stranko, za samostojno politično nastopanje ter za avtonomno politično pot in da čedalje bolj prevladuje težnja, da se Slovenci vključijo v vsedržavne stranke ter da ohranijo le svoje prosvetne in kulturne organizacije ter ustanove.

V našem listu smo o tem kočljivem vprašanju že večkrat pisali. Kljub volilnim izidom smo še vedno prepričani, da je obstoj slovenske politične organizacije, ki nastopa na volitvah, nujno potreben, če nočemo, da tudi na Tržaškem in Goriškem nastane takšen položaj, kakršen je značilen za Beneško Slovenijo, Rezijsko in Kanalsko dolino. Zato menimo, da bi neuspeh na volitvah ne smel povzročiti v vrstah Slovenske skupnosti malodušja in pesimizma, kajti, kdor je odgovoren za to

politično organizacijo, mora na osnovi zadnjih volitev narediti svoje zaključke, saj prav zadnja preizkušnja predstavlja koristen nauk za nadaljnje politično delo. Menimo namreč, da neuspeh in nazadovanje glasov za Slovensko skupnost nista neposredno povezana z nekakšno nevero ali odpovedjo zamisli o slovenskem samostojnem političnem nastopanju, temveč sta predvsem posledica cele vrste dejavnikov.

Od teh je po našem prepričanju treba predvsem omeniti splošno vzdušje, ki trenutno vlada tako pri italijanskem kot slovenskem prebivalstvu, in sicer da je treba družbene razmere korenito spremeniti, iz česar tudi izhaja, da je treba na volitvah kaznovati tiste politične sile, ki za sedanje stanje v državi in družbi nosijo največjo odgovornost. Slovenska skupnost je v zadnjih 10 letih sodelovala s strankami leve sredine in je torej po mnenju marsikaterega Slovenca tudi neposredno odgovorna za vse, kar se je v tem razdobju dogajalo v javnem življenju. Ker so volilci v nedeljo nekako kaznovali krščansko demokracijo, so hkrati zavzeli enako stališče tudi do Slovenske skupnosti. Slovenska skupnost je namreč izgubila glasove na svoji levici, saj v slovenski javnosti na Tržaškem še vedno velja za sredinsko, če ne celo za desničarsko, politično stranko, kar

(dalje na 2. strani)

KONČNI REZULTATI POKRAJINSKIH VOLITEV V DRŽAVI

STRANKE	pokrajinske 1975		1970		'72	
	Glasovi	%	svet.	%	svet.	%
KD	10.732.902	34,8	946	37,3	1.004	39,4
PCI	10.101.761	32,7	860	26,7	697	27,2
PSI	3.933.700	12,7	330	11,0	284	9,9
PSDI	1.800.127	5,8	142	7,3	176	5,2
PRI	1.048.868	3,4	73	3,0	57	2,8
PLI	846.851	2,7	43	4,9	101	3,9
MSI - DN	2.093.237	6,8	161	5,3	131	8,2
Druge liste	313.241	1,1	10	4,5	87	2,8

KONČNI REZULTATI DEŽELNIH VOLITEV 1975

STRANKE	Deželne 1975		Deželne 1970		Parlam. 1972	
	Glasovi	%	svet.	%	svet.	%
KD	10.707.682	35,3	277	37,8	287	38,4
PCI	10.149.135	33,4	247	27,9	200	28,3
PSI	3.636.647	12,0	82	10,4	67	9,8
PSDI	1.700.983	5,6	36	7,0	41	5,2
PRI	961.016	3,2	19	2,9	18	2,9
PLI	749.749	2,5	11	4,8	27	3,9
MSI - DN	1.951.011	6,4	40	5,2	32	8,1
Druge liste	488.514	1,6	8	4,0	18	3,4

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 22. junija, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Komorna glasba Gioacchina Rossinija. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski order: »V družini«. Napisal Hector Malot, dramatisirala Marjana Prepeluh. Tretji del. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.40 Nedeljski vestnik. 15.45 »Traberški menih«. Napisal Fran Sušnik, dramatisiral Anton Brumen. RO. Režija: Jože Peterlin. 16.50 Nedeljski koncert. 17.40 Folk iz vseh dežel. 18.30 Šport in glasba. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Ritmične figure.

:: PONEDELJEK, 23. junija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Baročni orkester. 18.50 Pevec in orkester. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti - Marijan Lipovšek: Štiri sporočila. - Kvartet »Pro Arte«. 22.15 Klasiki ameriške lahke glasbe.

:: TOREK, 24. junija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.55 Silvio Donati Jazz Group. 19.10 Čopova pisma Saviu: 13. oddaja (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Giuseppe Verdi: »Aida«, opera. 21.40 Nežno in tiho.

:: SREDA, 25. junija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Umetnost. 18.30 Ansambel »Slavko Osterc« vodi Ivo Petrič. 18.50 »Le Groupe X«. 19.10 Družinski obzornik. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Dirigent in solist Miloš Pahor. Telemans: Suita v a molu. Bach: Suita v h molu. 21.35 Pesmi brez besed.

:: ČETRTEK, 26. junija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Slovenski zborovski skladatelji: Oskar Dev. (Milko Renar). 19.10 Naraiva in sodobni človek (Tone Penko). 19.25 »Pisani balončki« (Krasulija Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Lesketajoči okras noči«. Radijska drama, napisal William Leonard Marshall, prevedla Marjana Prepeluh. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.50 Južnoameriški ritmi.

:: PETEK, 27. junija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Sodobni italijanski skladatelji. 18.40 Filmska glasba. 19.10 Pripovedniki naše dežele: Franc Jeza: »Prekrat«. 19.20 Jazz. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.50 V plesnem koraku.

:: SOBOTA, 28. junija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Koncertisti naše dežele. 18.55 Glasbena zlepljenka. 19.10 Liki iz naše preteklosti »Alojzij Repič« (Lelja Rehar). 19.20 Orkester proti orkestru. 19.40 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Srečanje v Kalabriji«. Napisal Josip Tavčar. RO. Režija: Stana Kopitar. 21.30 Vaše popevke. 22.30 15 minut s Pierom Piccionijem.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Položaj po volitvah

Izredno napredovanje komunistične stranke na nedeljskih upravnih volitvah, kot je razvidno iz volivnih razpredelnic, ki jih objavljamo, je močno zapletlo in otežilo politični položaj v Italiji v smislu, da se je bistveno spremenilo dosedanje ravnovesje političnih sil in da bo ponekod zelo težko, če ne celo nemogoče sestaviti deželne in lokalne upravne odbore. Sredinska alternativa je zaradi hude ošibitve liberalne stranke na splošno izginila in tako preostaja le možnost levo-sredinskih odborov, le malokje pa možnost čisto levih odborov (komunisti plus socialisti) Mislimo, da se ne motimo, če rečemo, da bo sledilo zelo težko notranjepolitično obdobje, preden se bodo stvari spet ustalile, če se bo to sploh zgodilo v dogledni prihodnosti, kajti mnogi politični komentatorji so mnenja, da ta novi položaj v deželah, pokrajinah in občinah ne gre v sklad s sorazmerjem sil v parlamentu in da bodo zato verjetno kmalu razpisane tudi parlamentarne volitve, ki pa lahko prinesejo tudi nova presenečenja. Edini realistični izhod za demokracijo je v obnovitvi levo-sredinske vlade s socialisti vred.

Zdaj, po volitvah, vsi hite iskati grešnega kozla, ki je povročil tak neuspeh Krščanske demokracije. To nehvaležno vlogo bodo najbrž naprtili Fanfaniju. Toda v resnici je krivcev mnogo več, celo na stotisoče in milijone. To so vsi tisti, ki so sedeli v kakršnihkoli vladnih ustanovah in upravnih odborih, pa so bili apatični, leni ali celo nesposobni pri reševanju problemov, ki so se pojavljali v naglo se spreminjajoči italijanski družbi in se vedno bolj kopičili. Krivci so tisti, ki so veliko prejemale, pa malo dajali skupnosti. Paraziti, ki so se krili za uglednimi funkcijami in naslovi. Tisti, ki so lahko nekaznovano špekulirali,

razlašali zemljo drugih in gradili na njej svoje objekte in podjetja, vse v imenu javne koristi. Tisti, ki so v vsakršni krizi vedno imeli dovolj denarja za vsakršni luksuz, za razkošne vile ob morju in v gorah, za jahte in igralnice, tisti, ki so iz neumnosti, nesposobnosti ali egoističnih interesov — ali enostavno zaradi birokratskih pomislekov — onemogočili ali onesposobili skoro vse večje reforme, pri tem pa so morali zdaj še sami voliti komuniste, gotovo pa njihovi sinovi, da bi dokazali svojo nedolžnost in »naprednost«, dejansko pa svoj snobizem in željo, da bi se čimprej znebili občutka krivde.

Krivda Krščanske demokracije je v tem, da ni znala, ali pa ni imela dovolj volje, da bi to preprečila in da bi zagotovila Italiji napredno, učinkovito zakonodajo in vladanje. Demokratično republiko, ki je izšla iz odpornišva, je spremenila v neštete majhne in večje fevde osebne oblasti, ali pa pu-

(Dalje na 7. strani)

VZROKI ZAMUD PRI DOBAVI NOVEGA LISTA

Številni naši naročniki se pritožujejo — in to iz raznih krajev — da dobivajo Novi list z veliko zamudo in neredkokdaj šele v ponedeljek in celo v torek.

Vsem tem sporočamo, da oddamo list redno, če ne pride vmes kaj posebnega, npr. prazničen dan ali zamuda v tiskarni, na pošto že v četrtek zvečer in da je zamuda v dostavi lista pripisati samo počasnosti pošt. Naročniki naj urgirajo pri pošt-nih uradih v svojih krajih, naj jim list bolj redno dostavljajo, kar pa zadeva centralno pošto v Trstu, bomo ponovno urgirali tudi mi.

Uredništvo in uprava Novega lista

Nauk za Slovensko skupnost

(nadaljevanje s 1. strani)

seveda ne ustreza resnici. Da se je takšna miselnost pri marsikaterem Slovcu še ohranila, imajo zaslugo nasprotnikova propaganda in sredstva javnega obveščanja, ki prav gotovo igrajo zelo pomembno vlogo pri ustvarjanju javnega mnenja.

Slovenska skupnost mora torej, po našem prepričanju, učinkoviteje in jasneje določiti svoj notranji obraz in si zlasti prizadevati, da bi slovensko javno mnenje ta obraz bolje spoznalo. V tej zvezi je za Slovensko skupnost nujno potrebno, da se organizacijsko izpopolni, da natančno določi svojo organizacijsko strukturo po terenu, kajti samo na ta način bo ohranila neposreden stik s slovenskimi ljudskimi množicami in postala njihov glasnik.

Drug dejavnik, ki je vplival na izid volitev za Slovensko skupnost, je mladina. Ni mogoče sicer trditi, da Slovenska skupnost nima mladine. Prav med zadnjim volilnim bojem se je pokazalo, da mnogi mladinci in mladinke kažejo zanimanje za slovensko politično stranko, čeprav je treba priznati, da pri slovenski mladini vlada precejšnja zmeda, kar zadeva poli-

tiko nasplošno. Menimo, da je za to zmedo predvsem odgovorna sedanja slovenska šola, ki ne nudi mladim ljudem pogojev, da bi se politično osvestili, oziroma, da bi se zares lahko svobodno odločili za takšno ali drugačno politično izbiro. Zdi se nam, da naša študirajoča mladina lagodno plava za tokom oziroma da je ta tok nekako samodejno vodi za seboj. Tu je treba priznati, da so v zadnjih letih popolnoma odpovedale tiste dijaške organizacije, v okviru katerih so se svojčas kovali značaji in v katerih so se tudi formirala politična prepričanja ter svetovna naziranja.

Če se bo Slovenska skupnost hotela ohraniti pri življenju, bo morala nekaj konkretnega takoj ukreniti predvsem za mladino. Mladino je treba vsestransko organizirati in jo politično zgraditi, da se bo lahko postopno vključevala v politično in družbeno življenje.

To je nekaj naukov, ki izhajajo iz zadnjih upravnih volitev na Tržaškem. Kriza, ki se je pokazala v vrstah Slovenske skupnosti, bo gotovo zdravilna, če bo vodstvo slovenske politične stranke hotelo in znalo te nauke upoštevati.

PROSTOR MLADIH

NE UBIJAJ!

Skoraj ne mine dan, da ne bi brali v italijanskih dnevnikih novice o novem uboju kakega mladega človeka s strani drugega mladega človeka zaradi političnih in ideoloških nasprotstev. Enkrat je žrtev levičar in ubijavec novofašist, drugič obratno, in ta krivulja ubojstev se vrti naprej ter se še stopnjuje. Nobeno informativno sredstvo ne upa več voditi statistike o številu teh mladih žrtev, katerim odgovarja enako število morilcev. Če pa upoštevamo skrivnice, je teh še celo več. A v bistvu so tudi ti mladi ubijavci žrtve — žrtve demagogije in ekstremističnih ideologij z njihovo idejno zmedo. Oboje je grozen pojav, do katerega postajamo preveč ravnodušni; čim bolj se namreč take vesti ponavljajo, tem manj nas pretresejo.

V resnici pa bi nas moralo to močno pretresti, nas globoko vznemiriti in nam dati misliti. Kaj žene mlade ljudi, da ubijajo druge mlade, sebi enake? Najnovejši uboj se je zgodil, kot poročajo, zato, ker je mlad fant utrgal z zida novofašistično nalepko, nakar ga je skupina mladih novofašistov napadla in zabodla do smrti, njegovo prijateljico pa hudo ranila. Ubili so ga torej zaradi kosa papirja na zidu, ki ni sam po sebi takorekoč nič vreden; predstavljal pa je simbol, ki lahko sproži v njihovi psihi skrajni fanatizem in celo morilsko strast. Nedvomno so tako tisti na levi kakor tisti na desni prepričani, da ideali, za katere jim gre, upravičujejo tak fanatizem, bes in celo uboj, drugače bi tega ne delali.

Toda ideali so eno, hudodelstvo pa drugo. Ideologija (ki je v bistvu sistem idealov), ki zahteva od mladega človeka fanatizem in vzbuja v njem željo po ubijanju in uničenju nasprotnikov, je iracionalna, nespametna, nestvarna in hudodelska. Predvsem pa ne more imeti v sebi nič humanističnega. Ideologije, ki resnično želijo človeku dobro in ga rešiti iz stisk, absolutno ne morejo in ne smejo zahtevati od mladih ljudi, da koga zasovražijo samo zato, ker drugače misli ali je v kakem pogledu drugačen, in celo, da take »nasprotnike« ubija. Ideologije, ki to direktno ali indirektno uče in zahtevajo, se s tem same označujejo za hudodelske in nečloveške. Razumljivo je,

da čuti človek, ki je vnet za kak ideal, tudi druge pridobiti zanj, toda razumno, z besedo, s prepričevanjem, z dialogom, ne pa z nasiljem ali »likvidacijo« tistega, ki drugače misli in se ne da pridobiti.

Taki fanatiki so bili pred 40 leti in še pozneje mladi hitlerjanci. V resnici niso bili tisti fantje nič drugačni kakor so mladi danes, toda veliki demagog Hitler in njegovi pomočniki so jih znali pridobiti za svoje ideje, ki so jih mladi preveč nekritično sprejemali, in jih zastrupili s sovraštvom do vseh nasprotnikov. Tako se jim je zdelo potem naravno, da so mučili in morili te nasprotnike, ko so »voditelji« to zahtevali od njih. Menili so pač, da se tudi s

tem borijo za svoje ideale in jih uresničujejo. Zaradi take nekritične ideološke zaslepljenosti so odobravalni vsa hudodelstva hitlerjanskega vodstva (isto pa velja seveda tudi za italijansko fašistično mladino), tudi najogabnejša in najočitnejša, kot npr. pokole, napade na druge narode, genocid, koncentracijska taborišča, inscenirane procese s krivičnimi obsodbami itd.

Tak ideološki fanatizem je grozen pojav in izraz hude miselné zmede. In kaj je proti temu storiti, kako se tega obraniti? Predvsem s tem, da se mlad človek ne odpove svoji pravici, da misli z lastno glavo. svoji kritičnosti, svoji duhovni samostojnosti, hotenju, da je res vsestransko informiran o dogodkih in pojavih. Najboljši protistrup nečloveškemu fanatizmu pa je ljubezen do sočloveka. Kdor hoče ljudem dobro, jih mora predvsem ljubiti in se držati božje zapovedi: Ne ubijaj!

Srečko Žumer - osemdesetletnik

Te dni obhaja v Ljubljani svojo osemdesetletnico Srečko Žumer, eden izmed nekdanjih voditeljev krščansko-socialnega delavskega gibanja v času med obema vojnama in tudi med osvobodilno vojno. Bil je tiskar in je že kot tak spadal k najzavednejši delavski plasti v Sloveniji, krščansko-

socialno gibanje, ki ga je začel Janez Evangelist Krek, pa ga je izoblikovalo v odločnega bojovnika za delavske in narodne pravice. Dolga leta je opravljal vodilne funkcije v nekdanji Krščansko-socialni delavski zvezi in pri njenem glasilu. Med vojno je bil član vodilnih organov krščansko-socialistične skupine in celotne OF ter si pridobil zaradi svoje doslednosti in nemojnosti ter poguma spoštovanje vseh voditeljev osvobodilnega boja, posebno tudi zato, ker je ostal vedno zvest svojemu prepričanju in ni prilagajal svoje miselnosti in svojih idealov s konjunktornih vidikov.

Vsi njegovi številni prijatelji in znanci, posebno pa še nekdanji njegovi soborci v vrstah krščansko-socialističnega gibanja mu k osemdesetletnici prisrčno čestitajo in mu voščijo še mnogo zdravih let in zadoščenja.

—0—

ČRNA BORZA Z MATURITETNIMI NALOGAMI V MOSKVI

V parku na Puškinovem trgu v Moskvi je te večere zelo živahno, toda ne morda zaradi zaljubljenih parov, ki bi želeli tam občudovati luno, ampak zaradi študentov, ki bi radi na črni borzi kupili naslovne maturitetnih nalog, ali pa že kar napisane in sestavljene naloge. Tako poroča dnevnik »Komomolskaja Pravda«. Stvar niti ni draga. Naslov vsake naloge stane pet rubljev, to je kakih 4500 lir. Še bolj poceni so že napisane naloge in sicer samo od desetih kopejk do enega rublja, to je od 90 do 900 lir, kajti naloge so že razmnožene. Ministrstvo je moralo zadnji hip menjati matematične maturitetne naloge, literarnih pa ni moglo več menjati. Ker dobijo gimnazijski ravnatelji zapečatenе kuverte z naslovi nalog šele eno uro pred pisanjem naloge, ni mogoče drugače — tako sklepata ministrstvo in »Komsomolskaja pravda« — kot da je dobila črna borza naslove iz tiskarne, kjer so tiskali na stotine izvodov besedila maturitetnih nalog. Tiskarji so jih, kot kaže, natisnili veliko več zase in jih prodali na črni borzi.

PRIMERJAVA VOLINIHZIDOV V DEŽELI FURLANIJ - JULIJSKI KRAJINI

Stranka	Pokrajinske 1970		Politične 1972		Deželne 1973		Pokrajinske 1975	
	Glasovi	%	Glasovi	%	Glasovi	%	Glasovi	%
KD	323.882	41,1	360.031	43,2	315.198	39,7	322.246	37,77
KPI	148.610	18,9	168.147	20,2	166.018	20,9	211.929	24,84
PSIUP	24.245	3,1	16.637	2,0	—	—	—	—
PSI	83.824	10,6	91.306	10,9	97.259	12,2	113.671	13,32
PSDI	83.896	10,6	70.439	8,4	64.959	8,2	66.738	7,82
PRI	20.267	2,6	22.581	2,7	21.306	2,7	25.765	3,02
PLI	39.099	5,0	35.232	4,2	28.883	3,6	23.024	2,70
MSI DN	49.036	6,2	63.814	7,7	59.585	7,5	56.282	6,60
Slov. skup.	9.931	1,3	—	—	10.185	1,3	9.270	1,08
Mov. Friuli	—	—	—	—	23.648	3,0	12.048	1,52
MIT	4.642	0,6	—	—	4.864	0,6	4.984	0,53
Razne	—	—	6.306	0,7	2.068	0,3	6.338	0,80

Slovenski otrok potrebuje slovensko šolo

(Nadaljevanje s 1. strani)

napravi že v rani mladosti hinavca, plašljivca, oportunističnega, preračunljivca. So tudi izjeme, ki pa le potrjujejo pravilo, da imajo starši le redkokdaj veselje s svojim tako odtujenim otrokom, ki so si ga pa dejansko sami odtujili in so oni sami zagrešili moralni zločin nad njim, ko so ga dali v neslovensko šolo.

Zločin pa napravijo s tem, da odtegnijo svojega otroka slovenski šoli, tudi nad svojim slovenskim narodom. Kako naj neki narod — in tudi naš narod — živi in uspeva, če mu potujčujejo mladi rod? To je greh, ki ga življenje ne odpusti in gotovo niti Bog, ker moralno ubijanje lastnih o-

trok je stvar, ki je proti naravnemu in proti božjemu redu stvari.

Zato vpišite, slovenski starši, brez vsakršnega omahovanja in oportunističnega računanja svoje otroke v slovensko šolo. Če jim boste omogočili odkrito, vedro in neobremenjeno šolsko vzgojo v slovenskem ozračju, jih boste najboljše opremili za življenjski boj in jim boste dali s seboj odkrit, pošten značaj in večji zaklad v jezikovnem znanju, za kar vam bodo vedno hvaležni.

—o—

Oktober se bo po splošnih napovedih petrolej spet podražil.

VOLILNI IZIDI V TRZAŠKEM VOLILNEM OKROŽJU

Stranka	Pokrajinske Glasovi	1970 %	Politične Glasovi	1972 %	Deželne Glasovi	1973 %	Pokrajinske Glasovi	1975 %
KD	69.943	33,1	78.270	35,9	66.402	31,9	69.244	31,7
KPI	47.436	22,5	54.345	24,9	51.007	24,5	62.282	28,5
PSIUP	4.334	2,1	2.850	1,3	—	—	—	—
PSI	11.976	5,7	14.251	6,5	17.247	8,3	18.803	8,6
PSDI	17.485	8,3	13.642	6,3	11.394	5,5	11.157	5,1
PRI	7.899	3,7	9.443	4,3	10.660	5,1	10.637	4,8
PLI	18.239	8,6	16.959	7,8	13.838	6,7	10.225	4,7
MSI - DN	22.056	10,5	27.350	12,6	26.773	12,9	24.871	11,4
Sl. skupnost	6.994	3,3	—	—	7.196	3,5	6.300	2,9
MIT	4.642	2,2	—	—	3.405	1,6	4.984	2,3
SKUPNO	211.004	100,00	217.885	100,0	207.922	100,0	218.503	100,0

OBČINA DEVIN - NABREŽINA

STRANKE	Občinske 1964		Občinske 1970		Deželne 1973		Občinske 1975	
	Glasovi	%	Glasovi	%	Glasovi	%	Glasovi	%
KD	1.392	33,7	1.651	34,7	1.626	31,6	1.623	29,01
PSI	382	9,3	439	9,2	512	10,0	582	10,40
PSDI	187	4,5	281	5,9	214	4,2	316	5,65
PRI	—	—	124	2,6	120	2,3	186	3,33
Sl. skupnost	738	17,9	753	15,8	808	15,7	660	11,80
KPI	—	—	—	—	1.341	26,1	1.734	31,0
PSIUP	1.168	28,3	1.223	25,7	—	—	—	—
PLI	261	6,3	106	2,2	173	3,4	188	3,36
MSI - DN	—	—	187	3,9	317	6,2	306	5,45
MIT	—	—	—	—	29	0,5	—	—
Skupno	4.128	100,0	4.764	100,0	5.140	100,0	5.594	100,0

OBČINA DOLINA

STRANKE	Občinske 1964		Občinske 1970		Deželne 1973		Občinske 1975	
	Glasovi	%	Glasovi	%	Glasovi	%	Glasovi	%
KD	469	13,9	731	19,5	628	15,8	648	15,3
PSI	446	13,2	267	7,2	349	8,8	458	10,7
PSDI	138	4,1	168	4,5	125	3,2	149	3,6
PRI	—	—	—	—	78	2,0	74	1,7
SS	773	23,0	764	20,4	688	17,3	616	14,4
KPI	—	—	—	—	1.948	49,1	2.248	52,7
PSIUP	1.542	45,8	1.811	48,4	—	—	—	—
PLI	—	—	—	—	48	1,2	68	1,6
MSI - DN	—	—	—	—	73	1,8	—	—
MIT	—	—	—	—	31	0,8	—	—
Skupno	3.368	100,0	3.741	100,0	3.968	100,0	4.261	100,0

Prejeli smo

Fašizem in antifašizem

Od nekega prijatelja našega lista v Bologni smo dobili opozorilo na težave, ki so jih imeli in še imajo slovenski intelektualci ponekod v Italiji zunaj naše dežele Furlanije - Julijske krajine, od katerih zahteva italijanska birokracija, da si preskrbijo spričevala, da so bili »antifašisti«, pri tem pa zamenjavajo protifašistično in »protinacionalno« aktivnost. Posebno še glede na protifašistično aktivnost pred 8. septembrom 1943,« piše naš prijatelj. »Vse ostane pokrito pod »vojnimi dogodki« in poleg tega birokrati v slovenskih zadevah ne razumejo dobro razlike med protifašističnimi in protinacionalnimi elementi in tudi nočejo upoštevati glede kvalifikacije protifašistov eventualnih partizanskih zaslug. Tako, da po njihovi logiki ostanejo fašisti le tisti, ki so bili resnično preganjani od nekdanjih »snoparjev«. Ti zadnji pa so danes kot nevidni izginili in se raztopili kot sneg na soncu.«

V tej zvezi bi bilo zares zanimivo načeti debato, kam so izginili vsi nekdanji številni fašistični mogotci, ki so si umazali vest in okrvavili roke od fašizmom, člani fašističnih posebnih sodišč in krivci množičnega umiranja Slovencev na Rabu itd. Uradna in »antifašistična« Italija vse preveč sramežljivo molčita o tej sramoti, katere bi se moral italijanski narod očistiti. Obeta se proces proti nacistom, krivcem in klavcem Rižarne. Toda kdaj bomo doživeli proces proti kakšnemu prežvelemu pripadniku Colottijeve tolpe ali proti tistim, ki so pustili naše ujudi umirati od lakote na Rabu?

Isti naš prijatelj v Bologni nam je v zvezi z nedavno smrtjo pisatelja Pitigrillija, avtorja številnih pornografskih romanov, osvežil spomin — na osnovi članka v »Corriere della Sera« — na ostudne dogodke iz predvojnega časa, ko se je ta človek, s pravim imenom Dino Segre in po rodu Jud,

(Dalje na 7. strani)

—o—

OBČINA ZGONIK

Stranka	Občinske 1964		Občinske 1970		Občinske 1975	
	Glasovi	%	Glasovi	%	Glasovi	%
NL	367	54,4	378	53,2	542	57,2
SS	243	36,0	333	46,8	274	29,0
KD	65	9,6	—	—	131	13,8
Skupaj	675	100,0	771	100,0	947	100,0

NL — Napredna lista, SS — Slovenska skupnost

OBČINA REPENTABOR

Stranka	Občinske 1964		Občinske 1970		Občinske 1975	
	Glasovi	%	Glasovi	%	Glasovi	%
NL	161	48,6	149	45,5	255	63,2
SS	170	51,4	179	54,4	148	36,8
Skupaj	331	100,0	328	100,0	403	100,0

NL — Napredna lista, SS — Slovenska skupnost

Goriške volitve

Zadnje občinske in pokrajinske volitve so potekale v Gorici in v sosednjih občinah popolnoma mirno.

V goriški občinski svet, ki ga sestavlja, kakor prejšnjega 40 svetovalcev, so bili izvoljeni sledeči kandidati: od Slovenske Skupnosti dva (kakor prej), in sicer dr. Damijan Paulin ter prof. Andrej Bratuž.

Italijanska socialistična stranka ima 4 svetovalce, med temi tri slovenskega rodu (Waltritsch, Sanzin in Nanut). Komunisti so izvolili 6 svetovalcev, med temi je Vilma Brajnik. Socialni demokrati imajo štiri: misini tri; republikanci dva; liberalci enega; krščanski demokrati pa 18 (izgubili so enega.)

V goriški pokrajinski svet so pa izvoljeni svetovalci tako razdeljeni:

Krščanska demokracija: 9
Komunisti 8: (med temi Ivan Bratina)
Socialisti: 3 (med temi Štefan Bukovec)
Socialni demokrati: 2
Republikanci: 1
Misini: 1.

Za Slovensko skupnost je oddalo svoje glasove v Gorici: 1684 volilcev, v Krminu 144; v Doberdolu: 276; v Sovodnjah 336; v Števerjanu: 263.

NAŠE ŠOLE

Višje slovenske srednje šole v Gorici so letos pokazale prav lepe učne uspehe.

Na gimnaziji-liceju je od 43 dijakov, brez srednjega razreda maturantov, izdelalo 33, popravne izpite ima 9 dijakov, eden je odklonjen.

Na učiteljskišči: od 48 dijakov jih je izdelalo 33, popravne izpite ima 15 dijakov.

Na Trgovski šoli je prva dva razreda obiskovalo 32 dijakov. Izdelalo jih je 21, popravne izpite ima 5 dijakov, zavrženih je bilo šest.

Odličnjakov je pa bilo pet na učiteljskišči, dva na gimnaziji-liceju in eden na trgovski šoli.

Možne so še dokončne malenkostne spremembe.

Ugotoviti je treba porast levičarskih strank, katerim so zlasti mladi novi volilci oddajali svoje glasove.

—o—

OBCINSKE VOLITVE ZA GORIŠKO OBCINO

Stranka	občin. 75	dežel. 73	občin. 70
KPI	4.863	3.465	2.598
PSDI	3.160	2.446	3.947
MSI	2.625	3.055	2.314
PRI	1.529	875	690
PSI	3.105	2.837	2.508
SS	1.623	1.892	1.765
PLI	1.623	1.368	1.973
KD	12.880	12.642	12.607

Slovenski starši, izpolnite svojo dolžnost!

Opozarjamo Vas, da bo vpisovanje otrok v 1. razred osnovnih šol za šolsko leto 1975-76 od 23. do 30. junija od 9. do 12. ure.

V pošteev pridejo otroci rojeni v letu 1969.

Učenci ostalih razredov bodo uradno vpisani v naslednje razrede.

Prepričani smo, da so slovenski starši zavedno prepričani, da morajo svoje otroke pošiljati le v slovenske šole.

Te so enakovredne večinskim šolam in strokovno, pedagoško in vzgojno na isti višini.

Vljudno prosimo,

da bi poravnali naročnino, bodisi po položnici bodisi v upravi, vsak dan od 9. do 12. ure, razen ob ponedeljkih in sobotah.

RAZSTAVA

Goriški muzej - Nova Gorica, je v ponedeljek odprl v Gradu Kronberk zgodovinsko razstavo o zaključnih bojih za osvoboditev Slovenije.

Razstava je prirejena ob 30-letnici osvoboditve.

AVTOBUSI

V veljavi je poletni urnik Ribijevih korijer.

Gorica - Števerjan ob delavnikih: 6.50, 7.30, 10, 12.45, 13.30, 14.45, 18.20, 20.10;

ob nedeljah: 14.30, 16.30, 20.05.

Gorica - Gradež ob delavnikih: 6.45, 8, 9.15, 11.45, 13.30. Ob nedeljah: 8.05, 9.15, 11.45, 13.30.

NAŠE ČESTITKE

Dne 23. t. m. bo obhajal svoj 81. rojstni dan naš zvesti naročnik od prvega dne izhajanja Novega lista, g. Andrej Žužič iz Doberdoba. K temu njegovemu prazniku, ki ga bo proslavil pri hčerki Celdi in njeni družini v Ronkah, naj mu dospejo tudi naše tople čestitke in voščilo, da bi obhajal še veliko takih prazničnih dni v zdravju in veselju.

Slovenski starši se morajo tudi zavedati, da se more popolna osebnost njihovih otrok docela razviti samo v domačem okolju, torej v slovenski šoli!

Zatorej izpolnite svojo dolžnost za blagor svojih otrok in v prid našega skupnega občestva!

—o—

PREVIDNOST JE MATI MORALNOSTI

Stari pregovor »Previdnost je mati varnosti« je razumel občinski svet v ameriskem mestecu South Toms River v smislu »Previdnost je mati moralnosti« in sprejel sklep, ki prepoveduje, da bi kak maser ali maserka masiral osebo drugega spola.

Ker pa v mestecu ni maserskih salonov, so se časnikarji zanimali, kaj je na stvari. Mestna svetovalka Ann Hollmen jim je pojasnila: »Človek ne more nikoli reči, kaj vse se vam lahko zgodi. Glede na vso to svinjarijo naokrog se bo gotovo prej ali slej kaj prijelo tudi pri nas. S tem sklepom občinskega sveta pa smo si zagotovili moralo tudi zanaprej.«

—o—

V državah Zahodne Evrope sa s presenečenjem in začudenjem vzeli na znanje rezultate italijanskih volitev in »italijansko pot« v komunizem. Ker slabo poznajo vzroke, si tega hotenja tudi ne znajo razložiti, kot je izjavil neki zunanji dopisnik po italijanski televiziji.

Kissinger se bo spet lotil posredovanja med Izraelom in arabskimi državami, toda tokrat baje ne bo sam letal sem in tja med prestolnicami na Bližnjem vzhodu. Menda ima na sporedu tudi nujnejše stvari.

Vojaška vlada na Portugalskem je izročila dnevnik »Republica« tiskarjem, ki so onemogočili njegovo nadaljnje izhajanje, ne pa urednikom, kot je obljubila. Kaže, da bo list izdajala odslej v svoji režiji. Pravici do svobodnega tiska je zdaj v tej državi trdo posalano.

Izjava Slovenske skupnosti v Gorici

Slovenska skupnost se toplo zahvaljuje vsem, ki so jo v tem nelahkem političnem boju podprli in zanjo oddali svoj glas.

Pri tem še posebej ugotavlja, da je velik del slovenskih volilcev razumel in podprl veljavnost samostojnega političnega nastopa, ki je edina prava politična usmeritev za ohranitev popolne slovenske samobitnosti.

Slovenska skupnost je ohranila svoje položaje v vseh občinah, je pa ob večjem številu glasov izgubila mesto v pokrajinskem svetu, kar pa ne zmanjšuje afirmacije naše stranke na teh volitvah.

Slovenska skupnost je morala kljubovati napadom ne samo od strani vse državnih strank in zlasti še nekaterih slovenskih predstavnikov istih, ampak tudi od strani določenih oseb, ki so s svojim neodgovornim zadržanjem škodili našemu skupnemu nastopu.

Slovenska skupnost bo po tej prvi preizkušnji še okrepila svoje vrste in vabi vse goriške Slovence, da se še bolj strnejo okrog nje. To je gotovo jamstvo za naš nadaljnji razvoj.

SLOVENSKA SKUPNOST
GORICA

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Znanstveno delo o starejših runskih napisih

Akademija znanosti v Göttingenu je gotovo najbolj delavna in najbolj ugledna znanstvena akademija v Zahodni Nemčiji. To velja še posebno za njen filološko-zgodovinski razred oziroma odsek. Ta izdaja znanstvene študije o evropski zgodovini starega, posebno pa srednjega veka, delno pa tudi razprave o zgodovinskih dogodkih in osebnostih novega veka, vendar vedno iz določene daljše zgodovinske perspektive. Največ del, ki jih izda omenjeni odsek, se nanaša na zgodnji srednji vek. Pri tem se akademija v Göttingenu nikakor ne drži samo nacionalnega nemškega kriterija, ampak obravnava vso Evropo, pa tudi tiste dele ostalega sveta, ki so bili v teku zgodovine z njo povezani, kot npr. Bližnji in Srednji vzhod, kot eno samo kulturno področje. Zato so publikacije te akademije zanimive za vso evropsko, delno pa tudi za zunajevropsko javnost.

Ena takih publikacij, ki bi zaslužila pozornost tudi v slovenskih znanstvenih krogih, je knjiga z naslovom »Die Runeninschriften in älteren Futhark«, t.j. »Runski napisi v starejšem futharku«. Napisal jo je znani nemški strokovnjak za runske napise in germanistiko prof. Wolfgang Krause s sodelovanjem Herberta Jan-kuhna. Knjigi, ki šteje 328 strani revijalnega formata, je dodan še poseben zvezek s fotografskimi reprodukcijami obravnavanih runskih napisov oziroma spomenikov, v katere so vklesani ali vrezani. Beseda futhark v naslovu knjige pomeni rune, nekaj runski abc, sestavljena je namreč iz prvih sedmih runskih črk. Gre za napise v runskih črkah, ki so bili vklesani v kamne oziroma v skale ali vrezani v kovinske obeske ali ali v lesene in koščene predmete v času od leta 200 po Kristusu do leta 600 in še v srednji in vzhodni Evropi, Angliji in Skandinaviji. Največ teh napisov so našli v Skandinaviji in na Danskem. Zanimivi so predvsem iz dveh vzrokov: zaradi jezika, v katerem so napisani, in zaradi svoje vsebine, ki dokazuje, **kakšno kulturo in miselnost so imeli takratni evropski ljudje zunaj rimskega imperija**, kaj so verovali, kaj se jim je zdelo važno in kako so pojmovali pravo. Iz rimskega imperija vemo veliko iz tiste dobe, ker so se ohranili pisani dokumenti, kar cele knjige v latinščini in grščini.

ni. Toda iz srednje in severne Evrope so se ohranili samo runski napisi. Iz njih je med drugim razvidno, kakšni narodi so tedaj prebivali v posameznih deželah in kakšen jezik so govorili.

Za Slovence ta Krausejeva knjiga ni tako brezpomembna, kot bi se zdelo na prvi pogled, čeprav se pri nas doslej niso našle rune razen na slovskih čeladah iz štajerske Negove. Toda slovenščina je, kot znano, zelo star in konservativen jezik, zato se je ohranilo v njej precej besed, ki jih lahko prištejemo k prae-evropski govorici. Tako lahko slovenski znanstvenik s presenečenjem ugotovi, da se da s slovensim jezikovnim zakladom rešiti precej ugank v runskih napisih, katere smatrajo prof. Krause in drugi runoslovci za nerešljive. Tako npr. ne ve-

do, kaj pomeni beseda *birg*. Toda slovenski bravec lahko takoj ugotovi, da pomeni grob, le da je v slovenščini ta beseda smenjena z metatezo — zamenjavo glasov — v greb (v besedi pogreb) oziroma grob. Druga taka beseda je *ugandir*. Krause misli, da pomeni čarovnik. V resnici je najbrž pomenil človeka, ki je znal uganiti prihodnost, a samo slovenščina si je ohranila prastaro besedo *uganiti*. Tretja taka beseda je *bautasten*, t.j. pokonci postavljeni veliki kamni, v katere so vrezani runski napisi. Izraz *bauta* je runologom neznan in mislijo, da pomeni butati, torej treskati z nečim v nekaj, ker se ne sklada z vlogo teh kamnov. Toda štajerski Slovenci poznajo besedo butati v pomenu »zbutati hišo«, postaviti hišo iz blata ali ilovice in slame, kakor so gradili nekdanje. Ta pomen pa odgovarja izrazu bauta (postaviti) v runskih napisih in najti ga je samo na Slovenskem. Isto velja za izraz sul, na neki sulici. Runoslovci ne vedo, kaj pomeni, ker ne poznajo samo slovenske besede »sulica«. Tako je torej Krausejeva knjiga o starih runskih napisih zelo zanimiva in poučna tudi za Slovence ter nam nehote vzbuja še večjo ljubezen in spoštovanje do našega slovenskega jezika.

fj

Ob izidu Pleteršnikovega besednjaka

Te dni je bil dotiskan ponatis znamenitega Pleteršnikovega slovensko-nemškega besednjaka, ki je izšel leta 1894, a je do danes največji in najboljši slovenski besednjak te vrste. Zdaj je izšel v reproduciranem ponatisu, torej popolnoma enak prvi izdaji, nekaka njegova fotografska kopija, razen uvoda, ki pa ga je napisal znani slavist dr. Rudolf Kolarič. Izšel je pri Cankarjevi založbi.

Važnost Pleteršnikovega besednjaka danes morda ni več toliko v tem, da navaja slovenskim besedam odgovarjajoče nemške besede, kar je delno zastarelo, ampak v tem, da je to doslej sploh najobširnejši in najbogatejši slovenski besednjak, ker navaja največje število slovenskih besed in to ne samo knjižnih, ampak tudi narečnih, ki niso nikoli prodrle v knjižni jezik in od katerih se jih je že mnogo izgubilo, ker se je spremenilo življenje in ljudje ne uporabljajo več mnogih starih orodij in pojmov, z njimi vred pa se pozabljajo tudi besede zanje. Za jezikoslovce pa so predvsem take narečne in že skoraj izginule besede najbolj važne, ker spadajo med najstarejši slovenski besedni sklad, zato imajo interes na tem, da ne utonejo popolnoma v pozabljenje in da bi

jih imeli pri roki pri svojih študijah. Pleteršnikov besednjak tako vsaj za silo nadomešča oziroma bo mnogim nadomeščal slovenski etimološki ali zgodovinski besednjak, ki ga še vedno nimamo, čeprav ga imajo že skoraj vsi drugi tudi veliko manjši evropski narodi, kot je npr. islandski. Nadomeščal pa bo tudi — za zdaj — besednjak slovenskih narečij, ki ga še tudi nimamo, kot ne znanstvene slovenske slovnice. Slovenci si domišljamo, da je oziroma je bila naša slavistika na visoki stopnji in da smo imeli slovite jezikoslovce — slaviste na katere smo ponosni, pri vsem tem pa je danes bilanca našega jezikoslovja, kar zadeva naš lastni jezik, zelo klavrna — kot rečeno, morda najbolj klavrna od vseh evropskih narodov. Pri tem se mora človek vprašati, kaj je pravzaprav delalo naše jezikoslovje zadnjih sto let? Znano je, da se je izčrpavalo v neplodnih eksperimentih s slovničnimi oblikami, ki so ravno zato postajale vse bolj umetne, abstraktne, oddaljene od živega jezika, in v prepirih okrog pravopisa, še prej pa okrog abecede, ki so tudi rodili zelo pičle sadove.

»Etimološki slovar slovenskega jezika« je bil obljubljen že v začetku šestdesetih let in poskusni zvezek je izšel leta 1963, z obetom, da bo v naslednjih letih začel besednjak redno izhajati, a ga še do danes ni na svetlo. To pa je tudi boljše, kajti če bi bil tak, kakor je bil prvi zvezek, bi imeli Slovenci precej čuden etimološki besednjak, s katerim se nikakor ne bi mogli ponašati, kajti poskusni zvezek je vzbudil vtis, kakor da ga je napisala ekipa, ki ne zna nobenega zahodnoevropskega jezika in se je zato omejila samo na jezike vzhodne Evrope. Etimološka raziskava besed pa mora upoštevati vsa sorodstva besed, neglede na to, v katerem jeziku jih je najti. Kot dokaz take enostranskosti ali neznanja naj navedemo samo narečno besedo čóklja, ki pomeni »kavelj, kramp, motika« in o kateri trdijo avtorji, da je njen izvor nejasen, ter dopuščajo celo, da so jo dobili Slovenci iz turščine, čeprav je znano, da Turki niso bili poljedelski, ampak pastirski

(Dalje na 7. strani)

J. ŠAVLI: NAŠA LEDINA

Na koncu bi spomnil še na izrazje s področja rastlinstva, s polj in vrtov, kjer je bilo zagrešenih prav tako precej površnosti in nerodnosti, ki jih čutimo še danes. Na misel mi prihaja izraz *meči* za »gladiole«. Na Primorskem je znana še druga beseda in sicer *sablji-ce*. Kljub temu nam iz Ljubljane vztrajno vsiljujejo svoje »gladiole«, kot da pri nas teh rož ne bi poznali. Mogoče smo jih celo še prej, ko smo jim dali tudi svoje izraze. Lahko bi začeli naštevati še druge vrste cvetlic, zelenjave itd., ki so pogosto pristnejši kot »knjižni« slovenski, npr. *koromač* za »janež« (nem. Anis), številne cvetice lončnice, druge vrtno rastline, za katere je »knjižni« jezik našel umetne tvor-

be z »akademskim« uporabljanjem tuje literature, mdtem ko pristno domače izraze izginja.

Spomnimo se samo številnih vrst jabolk, hrušk, češenj in drugega sadja z naših polj, ki so bila natančno poimenovana. Npr. hruške: prve so bile šentjernejske, potem pa je prišlo veliko število drugih, štuca, orehovke, britabone, vrtno, zimske... ene bolj druge manj plemenite vrste. Jabolka: prvim smo rekli šmohorke, potem sevke, dalje se niti ne spomnim več, edino mogoče še rušce (rusa barva je bakreno rdeča, odtod rusi in ne rdeči lasje). Rusce so tudi vrste hrušk, rdeče mravlje so tudi rusce,

(dalje na 7. strani)

Novi prebivavci za Phnom Penh

Svet se je čudil, zakaj so takoimenovani »rdeči Hmeri« takoj po zasedbi kamboške prestolnice Pnom Penh nagnali iz mesta vseh njegovih dva milijona prebivavcev, zdaj pa zadeva ni več taka skrivnost. Razjasniti so jo pomagali švedski časnikarji, ki so se vrnili iz Kambodže.

Ti časnikarji so poročali prej iz Pnom Penha za švedske dnevnike, radio in televizijo. Njihova poročila so bila polna simpatije za »rdeče Hmere«, tako da je na osnovi njihovih dopisov zavlada v švedstvu Pnom Penha pravo zmago slavje. Švedski tisk in radiotelevizija sta govorila sa-

Položaj po volitvah

(dalje z 2. strani)

stila, da se je to zgodilo. Zdaj je nastopil čas za izpraševanje vesti in za resen napor in resnično izboljšanje, da bo italijanski narod spet dobil zaupanje v demokracijo in da se bo rešil totalitarnih skušnjav.

Tudi vodilna plast Slovenske skupnosti, ki je doživela na teh volitvah dejansko še resnejše nazadovanje kot KD, bo morala že v bližnji prihodnosti temeljito analizirati in pretresti vzroke za tako stanje pri čemer pa ne bo smela naprtiti vse krivde samo objektivnim vzrokom, ki gotovo obstajajo, ampak tudi subjektivnim, katere pa je treba odkrito in brez samopomilovanja ugotoviti in jih začeti ozdravljati, odzgoraj in odspodaj.

—o—

FAŠIZEM IN ANTIFAŠIZEM

(dalje s 4. strani)

prodal fašistični politični policiji OVRI in ji kot agent-provokator izdal leta 1934 večjo skupino intelektualcev-antifašistov, med katerimi so bili tudi številni Judje in celo njegov bratranec Sion Segre, ki je prišel potem skupaj z Leonom Ginzburgom pred posebno sodišče in bil obsojen na nekaj let ječe. Pitigrilli je dobival od OVRE po 6.000 lir mesečno (približno milijon lir v današnji vrednosti) za svoje ogabno vohunsko početje. Pitigrilli, ki je umrl zdaj v starosti 82 let, je sam prikazal svojo vohunsko aktivnost v prid fašističnega režima v knjigi »Lettere all'OVRA«, ki je izšla pred kakimi desetimi leti pri založbi Parenti in kateri je napisal uvod Emilio Lusu.

mo o »osvoboditvi« Pnom Penha. Po prihodu v Tajlandijo pa so poslali isti časnikarji svojim listom in radioteleviziji poročila, ki so v ostrem nasprotju z njihovimi prejšnjimi dopisi, tako da je zavladao zdaj tudi na Švedskem iztreznenje, kar zadeva stvarnost v Kambodži.

Tako iztreznenje so povzročili predvsem prizori v Pnom Penhu po prihodu »rdečih Hmerov« in tisto, kar se je dogajalo med izganjanjem dveh milijonov ljudi iz mesta. Tako so npr. »rdeči Hmeri« odpeljali tudi vse bolnike iz bolnišnic v Pnom Penhu neglede na njihovo zdravstveno stanje. Med ljudmi, ki so se drenjali po cestah iz Pnom Penha, je izbruhnila kolera, ki je v močvirni Kambodži tudi drugače niso mogli nikoli povsem zatreti, v času stisk pa takoj izbruhne v obliki pravih epidemij. Dosedanji meščani Pnom Penha bodo morali odslej delati in živeti na deželi. Kako, se nihče ne vpraša. Pozneje mislijo »rdeči Hmeri« naseliti v Pnom Penhu nove ljudi iz drugih krajev Kambodže. En teden po vkorakanju »rdečih Hmerov« v Pnom Penh je bilo mesto popolnoma prazno, v njem so ostali, kot poročajo tudi laški diplomati, samo vojaki. O usodi politikov prejšnje vladavine, ki so jih dobili »rdeči Hmeri« v mestu, so dali švedski časnikarji nasprotujoče si vesti. Skladali pa so se v tem, da so videli, kako so civilisti in »rdeči Hmeri« prirejali prave roparske pohode po mestu in vdrali v zapuščene trgovine in stanovanja.

»Rdeči Hmeri« so stari navadno od 12 do 15 let, najstarejši so stari kakih 25 do 30 let. Na deset takih »rdečih Hmerov« pride le en starejši vojak. Vendar so vsi do zob oboroženi s kitajskim in zaplenjenim ameriškim orožjem. Mnogi vlačijo s seboj »bazooke« — rakete proti tankom. Politično so popolnoma nevedni. Tako so npr. nekateri izjavili članom francoskega veleposlaništva, da se bojujejo proti knezu Sihanuku, drugi pa so izjavili obratno. Zanje je vsakdo sumljiv. Velika večina jih še nikoli prej ni bila v nobenem mestu. Zato sovražijo meščane. Svojim neposrednim predpostavljanim se slepo pokoravajo, a samo tem. Ugledni švicarski dnevnik »Neue Zürcher Zeitung« jih je označil za »bitja iz nekega drugega sveta«. Vse kaže, da se jih boji tudi njihov sedanj državni poglavar knez Sihanuk in je ostal rajši v Pekingju.

Naša ledina

(nadaljevanje s 6. strani)

ker v resnici niso rdeče, ampak bakreno rdeče.

Skratka, področje dela, ki nas še čaka, je zelo veliko. Loti se ga lahko vsak, ki ima ljubezen do slovenskega jezika. Vsak lahko nenehno zapisuje, dijaki lahko še posebej uporabljajo domače besede v svojih spisih, zapisih, domačih nalogah, seveda, če se jasno zavedajo, da je to nujno in da »knjižni« jezik še ni celotna slovenščina. Treba je tudi pohiteti, da izrazje ne dokončno izgine v pozabo: Potem bomo jezikovno toliko siromašnejši.

Večina naših, tudi izobražencev, zapade zmoti, ko misli v zemljepisnem gledanju, da je slovenstvo »majhno«, a je v resnici kulturno tako razsežno, da ga prav do danes še nismo zmogli zaobjeti, niti jezikovno še ne. Vse prej torej kot neka »mala« gmajnica! Zato pohitimo, zapisujemo, dajmo zapisano našim listom in obzornikom v objavo. Vsakdo med nami se lahko tega loti, zato ni treba nobenega posebnega učenja. In mogoče boš prav ti tisti, ki je edini rešil eno ali pa več, mogoče celo mnogo besed, ki bi jih naš jezik drugače izgubil.

V jeziku je naše bogastvo, prav v tem, kako so govorili še naši nonoti, v tistem naravnem izrazu kot so poimenovali recimo v Trstu Ključ, Stari breg ali Veliki trg ali v Gorici Travnik, torkle, portiče, čupe, mandračke, gmajno, vinske sorte, sadne in drevesne vrste, izrazje iz slovenskega tržaškega poslovnega življenja, zlasti ladjarstvo, branjevstvo, tržnica... vse do bližnje in daljne okolice z brajdami, lazi, pašniki in košenicami, domačo kuhinjo z nje posebnostmi in podobno. — Vse to nas bi obogatilo kot narod in nas lahko še, če se nujnosti zavemo in začnemo zapisovati!

Cankar je bil slišal v Pulju besedo *valuta* v pomenu okroglina. Beseda je znana tudi na severnem Primorskem, na Tolminskem, kjer jo izgovarjajo kot *balota*. Znamuje pa kamen okroglaste oblike, ki ga *potačamo* (zakotalimo, od tačati = kotaliti). Nasprotno pa je skala, ki samostojno ždi v strmini, do velikosti ene hiše, nazvana *čukla* (verjetno od kukla). Znan je tudi izraz skala kot splošna oznaka in peč v pomenu pečina.

Od številnega še nezajetega besedja s tega območja navajam razne glagole, pojme in drugo izrazje, da ne pojde v izgubo. Književnik naj ne pričakuje literarnega podajanja in vsebinske celote zapisa, ki ima svoj pomen drugod, t.j. v spoznanju, da je slovenski jezik bogatejši od tkim. knjižnega jezika. Slednjemu ie treba pomagati, da zajame čimveč slovenskega izraznega bogastva, preden bo izgubljen.

(dalje)

—o—

OB IZIDU PLETERŠNIKOVEGA BESEDJAKA

(Nadaljevanje s 6. strani)

in roparski narod, zato si poljedelskim Slovincem ne bi bilo treba izposojati besed za poljsko orodje od njih. Avtorji pa ne navajajo nemške besede »Hacke«, narečno tudi »Hackl«. Tak postopek pri etimološkem besednjaku, ki hoče biti znanstven, seveda ni resen. Žal se namreč isto ponavlja pri drugih besedah. Gradivo za slovenski etimološki besednjak bi bilo treba zbrati bolj na široko in ga mnogo bolj kritično pretresti. Poleg tega bi ne smel obsegati toliko učenjaških znakov — črš — vzeti tudi za slovenske besede iz tujih, cirilskih abeced, kar ga dela za neučenjaškega bravca skoro neprebavnega.

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Korsic

Anton Korsic

**Oprema
za terase in vrtove**

POSEBNI POPUSTI!!!
OBIŠČITE NAS!!!

T R S T

Prodajalna:
ul. S. Cilino, 38
telefon 54390

Dom in delavnica:
ul. Damiano Chiesa, 91
telefon 725757

ŠAH

Partije, kot smo jih danes navajeni, so po svoji zasnovi, če že ne v celoti, pozicijske narave. Slog vsakega, še tako kombinacijskega igralca, vsebuje močne pozicijske prvine. Vedno ni bilo tako: tudi v tem smo otroci zgodovine in mode. Bili so časi, zlati časi Anderse- na, Čigorina in Zukertorta, ko so šahisti s hlastnim kombiniranjem segali po trenutkih, pri tem pa zanemarjali trajne značilnosti polo- jev. Šah je bil, še bolj kot je danes, daleč od znanosti.

Prvi, ki je v naši igri uzakonil nekaj sploš- nih pravil in se jih tudi v praksi zagrizeno o- prijemal, prvi, ki je v šahu uzrl sistem, je bil Steinitz. Na zametke novega sloga sicer na- letimo pri Philidorju in Morphyju. Toda kre- post prvega se je porodila iz potrebe — po- manjkanja stvariteljske fantazije, medtem ko jo je drugi pojmoval le v funkciji, kot potreb- no podlago, kombinacije. Le Steinitzu je pozi- cija pomenila vse. Gradil jo je s tevtonsko tr- mo, kljuboval vsem skušnjavam po taktičnih zapletih in se hladnokrvno branil pred vihra- vimi nasprotniki, dokler se ni njihov napad po- legel in ni v zatišju, ki je sledilo, zazijala po- zicija »vse lepote naga«.

Partija, ki sledi (St. Louis, 1886.), je utele- šenje ideje: šibkosti dveh osamljenih kmetov. Steinitzova trmasta zaverovanost v to idejo po- mete z vsemi poskusi nasprotnika, da bi to šib- kost prevpil z neposrednim napadom na kra- lja.

ZUKERTORT - STEINITZ Sprejet damin gambit

1. d4 d5, 2. c4 e6, 3. Sc3 Sf6, 4. Sf3 dc4, 5. e3 c5, 6. Lc4: cd4, 7. ed4: Le7, 8. 0-0 0 0, 9. De2 Sbd7, 10. Lb3 Sb6, 11. Lf4 Sbd5, 12. Lg3 Da5, 13. Tac1 Ld7, 14. Se5 Tfd8, 15. Df3 Le8.

Odtegne lovca zamenjavi in brani f7, tako da na 16. Sd5: lahko odgovori s 16. ... Sd5: in ne z oslavitvijo 16. ... ed5:

16. Tfe1 Tac8, 17. Lh4.

Grozi spet ista oslabitvev ali pa izguba kme- ta: 18. Sd5: Sd5:, 19. Le7: Le7:, 20. Db7:

17. ... Sc3:

Reši nasprotnika osamljenca, a to samo za- to, ker bosta zastala kmeta c in d tudi sama dovolj šibka.

18. bc3: Dc7, 19. Dd3 Sd5, 20. Le7: De7:, 21. Ld5: Td5:, 22. c4 T5d8! 23. Te3? (ne meneč se za usodo visečih kmetov c in d, katera bi za svojo podporo terjala trdnjavo na osnovni vr- sti, se beli požene v matni napad, ki pa se bo izjalovil) 25. ... Dd6!, 24. Td1, f6, 25. Trh3.

Nekoristna poteza, a vse druge so bile zgre- šene:

A) 25. Sg4 Lg6! 26. De2 e5, 27. d5 h5! (ta sunek bi ne bil dober dve potezi prej, ker bi beli lahko koristno žrtvoval skakača na f6)

B) 25. Sf3 Da6! in črni osvoji enega ali dru- gega kmeta.

C) 25. c5 Dd5:, 26. Sc4 Lb5, 27. Sb6 ab6:, 28. Db5: bc5:.

D) 25. c5 Dd5 26. Sc4 Lb5, 27. Tc1 e5! (Eu- wejeva analiza).

25. ... h6! (črni se upravičeno odreka skaka- ču: kot so pokazale poznejše analize, bi si v tem primeru beli napad izgotovil vsaj remi), 26. Sg4 Df4 (napada skakača in brani ogrože-

Dekle z zaprtimi očmi

25

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

No, nekega jutra, ko sta bila oba mo- ška v tovarni, gospa Hughova pa še v po- stelji, je morala Marija odgovarjati pri tele- fonu na kaj neprimeren klic, kajti telefo- niral je očitno slovita »mala Lily«. Marija je imela to slutnjo že koj po prvih besedah in ob zvoku glasu, ki ga vendar še ni bila nikoli slišala.

»Ali je tam gospod Ludvik Hughe...?«

»Ne.«

»Ali je v Parizu?«

»Ne vem.«

»Kako da ne veste?«

»Ne vem.«

»Kdo pa ste...?«

»Hišna.«

»No, prav!... Moja mala, jaz sem gospo- dična Lily, prijateljica vašega mladega go- spodarja. Razumete?... Ludvikova prijateljica, njegova mala ljuba prijateljica...«

»Menim, da razumem.«

»Ah, vi menite...? Ste pa res zabavni. Tako ali drugače, vaš malopridni gospodar je na tem, da me zapusti... Že tri tedne ne da od sebe nobenega znaka življenja!... Jasno je, da to ne more dalje trajati. Poleg tega se bliža poletje, hotela bi si biti na čistem glede določene vile ob morju, ki mi jo je obljubil... Bodite tako ljubeznivi!... Obljubim vam, da ne bo zastoj... In celo... no, povejte mi svoje ime...! Halo!... Ne prekini- te naju!... Še govoriva... Nikar...«

Zveze pa ni prekinila telefonistka, am- pak Marija, ki je čisto enostavno obesila slušalko.

Pred kosilom je Maria izkoristila trenu- tek, ko je bila sama z Ludvikom, da ga je obvestila o stvari:

»Davi sem sprejela telefonsko sporočilo za vas od gotove gospodične Lily...«

»Lily? ... Ona je telefonirala sem?... Saj sem ji vendar to posebej prepovedal... In kaj ste ji odgovorili...?«

V tem hipu se je oglasil zvonec za h ko- silu.

»Ko bomo pokosili in vi tudi, to je o- krog dveh, naredite tako, da boste odnesli cvetice nazaj v rastlinjak. Tam vas poča kam. Moram zvedeti vse, da se znam rav- nati.«

Kosilo je bilo prisrčno in hitro. Oče, go- spod Adolf Hughe, je bil odločno drug člo- vek, odkar se je njegov veliki sin tako od- kritosrčno, tako brezpogojno povrnil k svo- ji boljši naravi. A leto je bilo polno težav, čutil se je utrujenega, tiščalo ga je v gla- vi...

»Lačen in žejen sem počitka,« je dejal. »Rad bi šel za dva meseca v zelenje in sa- moto kam k morju. Ludvik, ti bi mi moral iztakniti v kakem mirnem koticu udob- no vilo, kamor bi se podal, da si malo po- pravim živce...«

(Dalje)

GENERALU LEEJU BODO VRNILI DRŽAVLJANSTVO

Pravosodna omisija ameriške predstavi- niške zbornice je odobrila zakonski osnu- tek, ki določa, da se vrne ameriško držav- ljanstvo generalu Robertu Leeju, ki je po- veljeval južnim žetam v ameriški držav- ljanski vojni med Severom in Jugom. 13. junija 1865 je general Lee zaprosil, enako kot drugi bivši častniki, da se mu vrne a- meriško državljanstvo, in je tudi podpisal izjavo o zvestobi, ki jo je bilo treba prilo- žiti prošnji. Vendar je ta obležala v was- hingtonskih uradih in general Lee je pet let potem umrl, ne da bi mu bili vrnili držav- ljanstvo. Zdaj bota to storili s 105-letno zamudo, potem ko je neki zgodovinar na- šel leta 1971 Leejevo prošnjo v nekem dr- žavnemu arhivu. Leeju samemu državljan- stvo seveda ne bo več koristilo, pač pa nje- govim potomcem in njegovi časti.

ni polji f6 in h6), 27. Se3 La4! (oslabi osnovno vrsto), 28. Tf3 Dd6, 29. Td2 Lc6, 30. Tg3.

Beli bi moral poskusiti — v tem so si ana- lizatorji edini s 30. e5. Zmagovito nadaljevanje črnega bi bilo tedaj 30. ... De5!, medtem ko bi 30. ... ed5: zaradi odgovora belega 31. Sf5 itd. izgubilo. Igrana poteza je, prej kot objektivna, psihološka napaka, ker črnemu, s tem da mu ne daje možnosti za napake, samo izgadi pot.

3. ... f5! (grozijo škarje), 31. Tg6 Le4, 32. Db3 Kh7, 33. c5 (s tem beli reši trdnjavo). 33.Tc5:, 34. Te6: (slabše je 34. De6:, ker bi bila osnov- na vrsta še bolj ob zaščito) 34. ... Tc1+, 35. Sd1 Df4, 36. Db2 Tb1, 37. Dc3 Tc8, 38. Te4: (zadnji poskus) 38. ... De4: Beli se vda.

pohištvo

KOZMAN

VABIMO cenjene odjemalce naj obiščejo **NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM** v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.